

Кок Г. М.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ СТАНИ У ТРУДОВІЙ ДІЛЬНОСТІ

Дана тема актуальна у реаліях сучасного світу, адже виконання людиною будь-якої діяльності, в тому числі і трудової залежить від багатьох факторів, а особливо від функціональних станів.

Поняття «функціональний стан» об'єднує в собі комплекс різноманітних характеристик людини й зумовлює появу в процесі виконання поставлених задач особистого рівня працездатності. Як приклади зазвичай досліджуваних видів функціональних станів слід назвати втоми, монотонію, напруженість, різні форми психологічного стресу та стани, що викликаються впливом екстремальних умов фізичної природи.

Аналіз функціонального стану робітника не обмежується лише фізіологічними уявленнями і передбачає розробку психологічних і соціально-психологічних аспектів. Подібні дослідження проводилися Ухтомським А. А. та Г. Сельє. Починаючи з 1970-х дослідження функціональних станів набрало активніших обертів і серед перших дослідників, які зробили суттєвий внесок у їх розробку, слід назвати імена таких психологів - Ф. Гальтона, Е. Крепеліна, Г. Еббінгауза, А. Біне та ін.

Загальноприйнята класифікація станів була розроблена науковцями на двох основних критеріях – надійність та ціна діяльності. Надійність характеризують як здатність людини виконувати задачі на заданому рівні точності, своєчасності, безвідмовності. Ціну діяльності пояснюють як вплив виснаження на організм та здоров'я загалом. Тож ґрунтуючись на вище зазначених критеріях функціональні стани поділяють на два класи: допустимі і неприпустимі. Допустимі – при яких ефективність здійснення діяльності не нижче допустимого рівня, а за критерієм ціни немає негативного впливу на здоров'я людини. Неприпустимі(заборонені), коли ефективність перетинає нижні межі заданої норми, відбувається поява різноманітної симптоматики, що свідчить про погіршення самопочуття.

Ще одна відома класифікація функціональних станів побудована з урахуванням критерію адекватності відповідної реакції людини вимогам виконуваної діяльності, де їх поділяють на такі дві групи: стани адекватної мобілізації – це можливості людини, які відповідають заданій цілі; та стани динамічної неузгодженості – позначають надмірне перенавантаження й виснаження ресурсів. Завдяки цій класифікації характеризують фактично всі стани у процесі праці, визначаються фази динаміки працездатності з урахуванням втоми, рівня напруженості.

Найголовнішою проблематикою функціональних станів є їх мінливість, від якої залежить успішність робітника на робочому місці. Існує багато причин, які спричиняють такі зміни, це: фактори трудового процесу, стан здоров'я, ставлення і підготовка до праці, індивідуальна кількість ресурсів, ступінь складності, небезпеки, напруженості, шкідливості праці, величина і зміст робочого навантаження, ступінь адекватності трудового завдання, вплив несприятливих факторів робочого середовища, погіршення психологічного клімату в робочій групі, порушення звичного життєвого укладу, біологічних ритмів і стереотипів життєдіяльності. Виходячи з цього моменту, важливим завданням при управлінні працею є застосування оздоровчих заходів, які могли б найбільшою мірою відповідати психофізіологічним процесам, що розвиваються під час даного виду трудової діяльності, зокрема властивому цьому виду праці фізіологічного механізму втоми, і правильний розподіл праці та відпочинку.

Отже, функціональний стан це не просто зміна протікання окремих функцій чи процесів, а складна багаторівнева реакція. Дослідження особливостей станів людини як значущого фактору, дозволяє збільшити показники рівня успішності і продуктивності робітника під час виконання трудової діяльності й зменшити вплив внутрішніх - суб'єктивних та зовнішніх чинників.

Література

1. Манухіна С. Ю. Загальні характеристики функціональних станів / С. Ю. Манухіна // Психологія праці : посібник и практикум для академічного бакалаврі ата – Москва : видавництво Юрайт, 2017. – 485 с.
2. Леонова А. Б. Про поняття «Функціональний стан» / А. Б. Леонова // Психодіагностика функціональних станів людини. – М. : Вид-во Москва. ун-та., 1984. С. 2–7.

Роботу виконано під керівництвом доцента кафедри Практичної психології
Астахової К.В.